

закључка да закон или нека друга мера, или законска одредба у њима, чија је примена довела до ситуације која је предмет уставне жалбе, није у складу са Уставним законом, није сагласна уставном акту, или закону, ако се жалба тиче неког другог донетог закона, суд ће обуставити поступак и Пленуму предати предлог, у складу са чланом 87. став 1. (а) или (б) Устава, за поништавање тог закона или друге донете мере. Ако Пленум дође до таквог закључка у вези са одлучивањем о уставној жалби, он ће установити и закључити поступак по члану 87. став 1. (а) или (б) Устава“ (члан 78. став 2. Закона о Уставном суду из 1993). Југословенски концепт устава после 1963. знатно је утицао у том смислу: уставни закони сматрани су не само главним државним законима већ и друштвеном повељом којом уређују друштво и његово учешће у управљању и самоуправљању. Уосталом, као што знамо, то је изразио и кључни политичар тог доба, Е. Кардељ, у вези са улогом система уставног правосуђа у припреми, када је рекао да уставни суд не може бити само судски орган који ће оцењивати уставност на само формалноправни и статичан начин, већ ће то чинити имајући на уму објективни друштвени и политички садржај процеса који дају повода питањима уставности. Видети Кардељ, Е.: Проблеми наше социјалистичке изградње, њњ. 6, Београд, Београдски издавачко-графички завод, 1965, стр. 141. Такав приступ био би сасвим неприхватљив творцима чехословачког Устава од 1920, или Х. Келзену. Међутим, речи изречене на Конференцији уставних судова Југославије 1978. биле би подједнако неприхватљиве, јер се односе на учешће уставних судова у припреми конгреса Комунистичке партије Југославије. Види Уставност и законитост и улога уставних судова у развијању самоуправне социјалистичке демократије, Уставни суд Југославије, Београд, 1978.

Када је у питању заштита уставом загарантованих права и слобода појединаца, могло се поћи од института уставне жалбе у облику у коме се он може пронаћи у врховном акту о Царском суду од 1867. године Уставна жалба није постојала у Чехословачкој 1920. године, али је 1948. године била део раније поменутог неуспешног предлога за увођење уставног судства. Члан 92. Уставног закона чехословачке федерације својом формулацијом угледао се на оба модела, одређујући да ће „Уставни суд Социјалистичке Републике Чехословачке одлучивати о заштити права и слобода загарантованих Уставом, уколико су таква права и слободе угрожене одлуком или другим поступањем савезних органа, под условом да право не гарантује други облик судске заштите.“ С обзиром на то да је после 1968. суспендована активност на практичном увођењу уставних одредаба о уставном судству, то што је промењен начин на који су уставни судови у Југославији штитили основна права и слободе, није више играло улогу везано за судбину ове одредбе. Ипак, занимљиви су концепти настали у процесу припреме закона о чехословачком Уставном суду